

Kontroverzní a atypické jevy v současné religiozitě

Fundamentalismus, sektářství,
náboženský extremismus

Nečekané rysy současné religiozity

- ▶ pokles náboženských a duchovních zájmů se zastavil, nastalo náboženské oživení;
- ▶ šlo jen částečně o návrat k tradiční religiozitě;
- ▶ náboženství se přizpůsobuje tržní ekonomice (klientská náboženství);
- ▶ **tradiční a nová náboženství se uzavírají, posilují a upevňují**

Původ a význam slova „sekta“

- ▶ z latinského SECTA, pravděpodobně z latinského *sequor, -ui* – následovat, tedy skupina následovníků nějakého učitele či učení;
- ▶ jiná možnost: ze slovesa *seco, -are* – sekat, oddělovat: v tomto významu se slovo dostalo do evropských jazyků;
- ▶ v křesťanství se osamostatnění skupin považovalo za vážné provinění;
- ▶ slovo dostávalo další přidružené významy

Jak novináři prezentují „sekty“?

Sprejeři ze sekty 7B jsou pro policii v Pardubicích tvrdým oříškem

Zdeněk Seiner

Vysoce organizované skupiny sprejerů především graffiti, signující svá díla symbolem 7B, jsou tvrdým oříškem pro policisty a městské strážníky v Pardubicích. Připouštějí, že dopadnout některého z nich je spíš dílem náhody, přispět mohou všímaví občané.

„Přesto intenzivně shromažďujeme poznatky, spolupracujeme s městy v širokém okolí. Jde nejméně o dvě skupiny s vysokou organizací,

naprostou samozřejmostí je technické spojení minimálně mobily,“ řekl Právu ředitel městské policie v Pardubicích Petr Kvaš. Sprejeři na Pardubicku mají podle poznatků policistů naprosto přesně zmapovaný terén, na akce se připravují dokonale i po dobu několika týdnů.

Primátor Jiří Sříteský (ODS) byl zklamán tím, že Senát vrátil zákon o přísnějším postihu sprejerů. „Dopouštějí se nemalých škod na obecním i soukromém majetku. Oprava každého metru čtverečního nás přijde

nejméně na 200 korun. Doufám, že Sněmovna svůj postoj nezmění a Senát přehlasuje,“ prohlásil kategoricky.

Podle policistů nemusí být přísný zákon, hrozící až osmi lety vězení pro spejery v organizovaných skupinách, řešením. „Podle našich poznatků část jich tvoří sprejeři, kteří ještě nejsou trestně odpovědní, takže je jim to jedno. Druhou skupinou jsou lidé sice už dospělí, ale zvýšená trestní sazba je pro ně spíš výzvou a výraznější motivací,“ připustil Kvaš.

„Máme občas pocit bezmoci. Vyhraďili jsme sprejerům prostory v podchodech, přes občanské organizace jsme s nimi komunikovali, ale tohle jsou úplně nové skupiny. Škody, které způsobí městu, nejsou vražedné, horší je to na soukromém majetku,“ dodal náměstek primátora Jiří Razskazov (ODS).

Sektářské znaky

- ▶ Často pro označení nějakého společenství za „sektu“, stačí, že jde o společenství **nové, malé, alternativní, atypické**. Taková společenství se vystavují potížím.
- ▶ Má-li religionistika mluvit o sektářství, patří k němu:
  - a) **autoritativní řízení, moc nad členy**
  - b) **fundamentalismus**
  - c) **uzavřenost**
  - d) **selekce informací**

Autoritativní řízení náboženské společnosti I.

► Autorita a moc podle Hannah Arendtové:

autorita počítá se svobodným souhlasem

- *kognitivní* – autorita odborníka, znalce, experta, moudrého člověka
- *deontická* – vůdce, šéfa, mistra

moc může legitimně nebo nelegitimně omezit svobodu

Autoritativní řízení náboženské společnosti II.

V SEKTÁŘSKÉM VEDENÍ SRŮSTÁ KOGNITOVNÍ A DEONTICKÁ AUTORITA A PŘEŮSTÁ V MOC

- ▶ Analogie z oblasti politiky: despocie, tyranie, totalitní systém
- ▶ Podpůrné znaky: uzavřenost, kontrola informací

Náboženský fundamentalismus I.

- ▶ Typologie náboženských postojů: ortodoxie, verbální ortodoxie, tradicionalismus, konservativismus, fundamentalismus
- ▶ Historické původního fundamentalismu: radikální reformace, evangelikální hnutí jako protipól náboženského liberalismu

Náboženský fundamentalismus II

- ▶ Vznik výrazu *fundamentalismus* :
probuzenecké konference evangelikálních církví v USA na přelomu 19. a 20. století;
alternativní kréda (pětibodové, niagarské)
- ▶ Série brožur k fundamentům křesťanské víry
r. 1910, financoval Lyman Stewart,
milionové náklady pod společným názvem
Fundamentals

Náboženský fundamentalismus III

Náboženský fundamentalismus IV.

- ▶ Původní specifická agenda fundamentalismu: doslovnost Bible, kreacionismus
- ▶ Rozšířená agenda: morální otázky, zejm. partnerská morálka; politická témata
- ▶ Analogické jevy zahrnuté po společný název v jiných křesťanských vyznáních a v jiných náboženstvích

Na okraj tématu sektářství

- ▶ Sociologické pojetí: církev: samozřejmá součást společnosti, neostré odlišení; sekta: odlišení, uzavřenost, protest; potíže tohoto pojetí
- ▶ Sekta nebo sektářství? Rizika hodnotícího přístupu
- ▶ Otázka míry a tendencí, vývojové trendy od sektářství k sektářství

Právní normy o náboženství I

- ▶ Listina základních práv a svobod, čl. 15 a 16
- ▶ novelizovaný zákon o hospodářském zabezpečení církví č. 218/1949
- ▶ Nový Zákon o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb.

Právní normy o náboženství II.

- ▶ České právo nezná pojem *sekta*; sektou není např. neregistrovaná náboženská společnost
- ▶ Konfesní právo ČR nepřímo čelí sektářským jevům § 5 Zákona o církvích (3/2002); v seminární části rozbor textu paragrafu
- ▶ Nesnadná uplatnitelnost paragrafu, riziko jeho selektivního uplatňování; podepsaná a neratifikovaná dohoda se Svatým stolcem

Iniciativy k náboženskému sektářství I.

- ▶ Akademické studium problematiky: sociologie náboženství, současná religiozita (zejm. religionistická pracoviště v Pardubicích a Brně)
- ▶ Periodikum *Dingir*, čtvrtletník o současné náboženské scéně; starší čísla na www.dingir.cz

Iniciativy k náboženskému sektářství III

DINGIR

DINGIR

1

2003

8 ročník

časopis o současné náboženské scéně

Cena: 99 Kč

březen 2003

Svědkové Jehovovi a civilní služba
Neposlušné děti Ježíšovy
Bratrstva růžového kříže
Svobodné zednářství a česká společnost
TÉMA: Svobodné zednářství

Iniciativy k náboženskému sektářství II.

- ▶ ***Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů*** – shromažďování informací, konference, semináře, poradenství osobně, po telefonu a prostřednictvím elektronické pošty
- ▶ Telefon: 777 143 001
- ▶ Poštovní adresa: Pacovská 4, 14000 Praha 4
- ▶ Web a e-mail: www.sekty.cz; sekty@sekty.cz

SHRNUTÍ PRAKTICKÝCH ZÁSAD

- 1) hájit práva a široké možnosti alternativních a menšinových skupin**
- 2) zapojovat jejich členy do sociálních vazeb**
- 3) chránit společnost před projevy náboženského extremismu, ať se vyskytuje kdekoli**